

Adamik Lajos

Intim felvételek egy síkostestű óriásról

Andreas Müller-Pohle: The Danube River Project

➔ Peperoni Books, Berlin

📅 2007

ANDREAS MÜLLER-POHLE, a kortárs fotográfia és művészetelmélet jeles személyisége nálunk sem ismeretlen: a *European Photography* alapító-szerkesztőjével, Villém Flusser műveinek kiadójával a digitális fényképezés „hőskorában”, 1998-ban találkozhattunk először Budapesten, a Múcsarnok-beli *Kódex*-kiállítása kapcsán.* Két évvel később pszeudo-expedíciójáról számolhattunk be, amelyet a Drezda melletti Marsfalvára indított.** Aztán évek teltek el, és legközelebb munka közben figyelhetjük meg Andreas Müller-Pohlét: speciális kamerával, vízminta-vételező eszközökkel felszerelve kereste az alkalmas pesti partszakaszt, ahol lencse- és mikrofonvégre, no meg kémcsőmélyre kaphatja nagy képes Duna-eposzának megfelelő szekvenciáit. A digitális fotótechnikával beköszöntő forradalmi átalakulások leleményes képi reflexiói (*Kódex*) és a legfőbb átalakulás, a konkrét fénykép véglegességének vég-

leges fölszámolása utáni játéktér kitapogatása (*Mars-expedíció*, illetve a 2002-es *Interface*-kötet más munkái) után több irányba is szabad volt az út számára: letéve a kamerát, véglegesen a teória és a tanítás felé fordulhatott volna; vagy engedve a digitális kép szívóerejének, tovább evezhetett volna a véglegességmentes pixelhalmazok és a bennük foglalt halhatatlanság-ígéret parttalan vizei felé. Andreas Müller-Pohle útja azonban másfelé vitt: konkrét partokra és vizekre.

* Nagy Márta – Adamik Lajos: *Digitális halhatatlanság. Beszélgetés A. Müller-Pohléval*, Balkon 1998/4., 33-36.

** Adamik Lajos: *Élet a Marson*. Balkon, 2000/12-2001/1., 46-47.

Andreas Müller-Pohle
The Danube River Project, Melk

Andreas Müller-Pohle

The Danube River Project, Dunaújváros

Andreas Müller-Pohle

The Danube River Project, Tulcea

Mint a Duna-projektet dokumentáló kötet rövid utószavában írja, két Európán kívüli forrásból merített döntő ösztönzést ahhoz, hogy létrehozza „a Duna, e legeurópaibb folyó” „fotó-, videó- és hangportróját”. A kiotói képzőművészeti egyetemről 2002-ben kapott meghívást, hogy „a víz szerepéről” beszéljen „a kortárs európai fotográfiában”, 2004-ben pedig a houstoni fotóbiennálé, a *FotoFest* szentelte magát „a víz művészeti, tudományos és politikai aspektusainak”.

Tudhat, merhet-e még valaki éppen nekünk újat mondani, s éppen a Dunáról? Nem elég, hogy a folyó, hála a kölcsönös királynő-vizony öntermékenyítő circulusának, köztudottan és cáfolhatatlanul Pestnél a legsze(nyese)bb, de nyilván az sem véletlen, hogy éppen magyarul íródott meg a folyam legszellemesebb, legirodalmibb monográfiája (Esterházy Péter: *Hahn-Hahn grófnő pillantása*), és minekutána Vásárhelyi Pál anno utat tört nekünk, Mundruczó Kornél által immár a Deltát is művészi elbirtoklás tárgyává tettük.

De csakugyan, milyen is a viszonyunk ehhez a két part között hömpölygő víztömeghez? Azt hiszem, jellegzetesen magyar: büszkéek vagyunk rá és (te)leszarjuk; közömbösen nézzük, hogyan alakult át a színe ipari-szürkéből alga-zölddé, és nosztalgizva idézzük apáink meg szépapáink regéit egy állítólagos Kék Dunáról, amelyben Pestnél is látni lehetett a halakat, sőt: hogy a partjára települt vendéglőkben belőle fogott rákot szolgáltak fel! Ezt azért már mi sem hisszük el. És persze lesajnáljuk a bécsieket, akiknek a Kék Dunából csak egy nyomorúságos kis csatorna (meg egy walzer) jutott.

Andreas Müller-Pohlét szerencsére nem kötötték ilyen beidegződések, szabadabb, egyúttal kritikusabb szemmel merülhetett el a síkos közegben. Néhány hónap alatt, többszöri nekifutásra végigpásztázta a folyam teljes hosszát, és egy-egy kiválasztott

helyen – „a történelmi színtereken, a látványos, klasszikus városkép-pontokon”, de még „csöndes szakaszokon” is – meg-megállt, majd fotózott. Békaoptikával, nagy látószögű kamerával rögzítette a Duna víz feletti és alatti életének pillanatképeit, s a képekben ez az igazán új: a választott nézőpont, az ember *alatti*, természetközeli, víz-szintű horizont, a keresztmetszet-jelleg. A fotókat a vízminta-elemzések „vérképei” – a képek alján betűk és számok alakjában sorjázó laboratóriumi adatok – valamint a legvégül hozzájuk csatolt videó- és a hangfelvételek kísérik. „A fényképek kiegészítéseként Dunaújvárosnál elkészítettem a Duna vízfelszínének videóképét; Sulinában pedig, e szimbolikus helyen, ahol a folyam a Fekete-tengerbe torkollik, ahol a tíz Duna menti ország vízi szállítmánya egyetlen, páratlan, európai szedimentummá egyesül – mintegy az egész folyam nevében – a bizarr vízalatti hangvilág felvételét fűztem hozzá.”

Az elkészült portré vándorkiállításra indult, ezt kíséri a könyv. 71 színes fotó, Duna-látványok Donaueschingentől Sulináig. Feltarajló vízvilág, a háttérben lomb és felhős ég; uszadékfák, moszatok, hínár és sás, egy-egy hajó és uszály; hidak, zsilipek, házak, várak; a víz színe hol kék, hol zöld, hol szürke, hol innivalóan kristályos, hol meg agyonmérgezett. Némelyik kép mintha egy fuldokló utolsó kitekintése volna a végső alábukás előtt; némelyiken viszont határozott animális perspektíva nyílik meg, nem is feltétlenül hullószzerű, inkább madárszerűen légies.

„Művészfotókról” lenne szó? A kérdés nem annyira nehéz, mint inkább fölösleges. Miközben lerázzák, maguk mögött hagyják a hozzá tapadó sablonokat, a kulturális emlékezet untig ismételt sztereotípiáit, Andreas Müller-Pohle fotói új távlatot nyitnak egy agyongyötört, agyonhasznált víztestbe és a róla való gondolkodásba; fölsejlik bennük a föllélegzés lehetősége. (Gondoljunk bele: milyen adminisztratív akadályokkal kellett volna a fotósoknak akár még húsz évvel ezelőtt is megbirkóznia, ha így akar végigszárgulítani fél Európán, Helmut Kohl NSZK-jából kiindulva Grósz Károly Magyarországon át elhatolni Ceaucescu Romániájáig! Közben érinteni a testvéri Csehszlovákiát; és mindenhol vízmintát vételezni! Képzeljük csak el...)

Mint hírlík, a Duna-projekt a közeljövőben Budapestben is bemutatkozik, hangokkal, videóval; miként az is, hogy Andreas Müller-Pohle a projekt lezárása után sem kanyarodott vissza a digitális halhatatlanság pixelbirodalma felé – inkább új vizekre vezetett tovább. Aki mostanában arra jár, a Hong Kong-i kikötőben figyelheti meg a dunaíhoz hasonló, inkább szociális plasztikához, mint művészi önmegvalósításhoz közelítő munkája közben. Eddig nem tudtunk közvetlen összeköttetésről a Duna és a Dél-kínai-tenger között. Ha a hongkongi projekt megvalósul, végre ez a kapcsolat is megszületik.